

17/12/2019

Μαρίλιν Μονρόε: μία μεγάλη επιτυχία με το φιλμ «Μερικοί τσούριτουν καυτό».

Η έβδομη τέχνη 1959: Όταν άρχισε η παρακμή του κινηματογράφου

Τα καλύτερα φιλμ εκείνου του έτους

Στά 1959, λιγότερο από τριάντα χρόνια πριν, είχε αρχίσει η διάδοση του Χόλυγουντ, τουλάχιστον με τη μορφή που είχε στις μεγάλες δόξες του. Τη χρονιά εκείνη ο Μέτρο Γκλόντουν Μάγερ, χωρίστηκε στα δύο και η ΡΚΟ εμφανιζόταν καταχρεωμένη. Οι παραγωγοί, κυνηγώντας την επιβίωση, δηλαδή το μικρό κόστος με τις μεγάλες εισπράξεις, άρχισαν να γυρίζουν τα έργα τους στην Ιταλία.

Ετσι από κείνα τα χρόνια άρχισε το γύρισμα των ταινιών με ήρωες από την ελληνική μυθολογία που στη συνέχεια δόθηκαν στα σπαγκέτι - γουέστερν. Στο 1959, άλλωστε, είχε γυριστεί μία ταινία που άρσασε όλα τα Οσκαρ, τα «Μπέν Χούρ», που αναφερόταν στη ρωμαϊκή εποχή.

Μερικά διασημάτα γεγονότα εκείνων των χρόνων, με θύματα γνωστούς ηθοποιούς ήταν τα εξής: ο Τζωρτζ Ρήβς, γνωστός τότε σαν «ουπερμαν» αυτοκτόνησε σε μία κρίση μελαγχολίας, μία και έβλεπε ότι δεν μπορούσε να ανταποκρίνεται πια στο ρόλο του υπεράνθρωπου. Τον ίδιο χρόνο (1959) πέθανε από καρδιακή προσβολή ο Ερρολ Φλιν, που έμεινε στην ιστορία του κινηματογράφου σαν το «πολικάρι» όλων των εποχών. Ήταν τότε μόνο πενήντα χρόνων, αν και το παρουσιαστικό του έδειχνε ότι ήταν μεγαλύτερος. Τελευταία του ταινία «Οι άντάρτινες της Κούβας» που νυιοίστηκε στην Κιούλα με τα

Αφετηρίες και προσανατολισμοί Το ξεκίνημα της ζωγραφικής στην Ελλάδα του 19ου αιώνα

Μετά τα τετρακόσια χρόνια της σκλαβιάς οι Γύζης, Λύτρας, Ιακωβίδης, Βολανάκης

Βλέποντας κανείς σήμερα την ελληνική ζωγραφική, που έφτασε να συμβάλλει με την ευρωπαϊκή και την αμερικανική και παίρνοντας υπόψη τα τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς, θαυμάζει τα μεγάλα και θαρραλέα θήματα που πραγματοποιήσαν οι Έλληνες καλλιτέχνες μέσα στα τελευταία 150 χρόνια.

Φυσικά, αυτό δεν συνέβη μόνο στη ζωγραφική, αλλά σε όλες τις τέχνες και στην λογοτεχνία. Στην περιοχή των εικαστικών τεχνών, ωστόσο, παρατηρήθηκε ένα αξιοσημείωτο φαινόμενο, μία παλινδρόμηση, θά μπορούσε να πει κανείς, μία και η άλωση της Κωνσταντινούπολης, σήμεινε την μεταφορά ενός μέρους της βυζαντινής διανόησης και τέχνης προς την δύση. Αλλωστε, είναι γνωστό, πως πολύ νωρίτερα η βυζαντινή ζωγραφική, κυρίως η αγιογραφία, είχαν μεγάλη επίδραση στην Ιταλία, σε πόλεις σαν την Βενετία και την Ραβέννα, αλλά και σε άλλες λιγότερο.

Στους τέσσερις αιώνες της σκλαβιάς στους Τούρκους η Ελλάδα αποκίνηκε σχεδόν εντελώς από τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά και στο εσωτερικό της επικράτησαν συνθήκες ένδοιας και σκοταδιού που δεν βοήθησαν στην ανάπτυξη των τεχνών. Ετσι, στον εικαστικό τομέα η τέχνη περιορίστηκε στην λαϊκή δημιουργία και, εν μέρει, στην εκκλησιαστική τέχνη. Θό πρέπει να διευκρινισθεί πως σε μερικές περιοχές, κυρίως στην Κρήτη και στα νησιά του Ιονίου, όπου για αρκετό διάστημα υπήρξε Ιταλική επιρροή, υπήρξε κάποια εξέλιξη στον τομέα της ζωγραφικής και της αγιογραφίας. Αλλά και εκεί, μπορεί να πει κανείς, το ελληνικό στοιχείο δημιούργησε μία ιδιαιτερότητα, έδωσε στα έργα τέχνη που μορφή που βασίζεται στον τόπο και στην ελληνική ιδιοσυμφορία.

Ο Νικόλαος Γύζης, ξεκινώντας από μία περιγραφική τέχνη, με τυποποιημένες μορφές και εξιδανικευμένα πρόσωπα, απλοποίησε προσηγορικά την μορφή και πρόσφερε σταθερή δομή και εσωτερικό μεγαλείο στους πίνακές του. Στον επίηλθιο γιό τον Έλληνα ζωγράφο, ο συνάδελφος του φράντζ Λένιπας έγραψε: «Ο Γύζης έχει κάτι από την τέχνη των διαχίλιων προγόνων του».

Πραγματικά, ο Γύζης έφθυσε από το φημισμένο ύφος της «σχολής Μονώνα», και δημιούργησε έργα υψηλότερα από τα εσωτερικά αναγκαία, αλλά και χρειάζονταν κάποιους χρόνους για να θυγούν οι Ελληνες καλλιτέχνες.

άλλων έργων του) προϋποθέτουν την ελληνική ρίζα του Γύζη και την νεοελληνική πραγματικότητα.

Λύτρας, Ιακωβίδης και Βολανάκης

Αν και δημιούργησε έργα διαφορετικού περιεχομένου, ο Νικηφόρος Λύτρας παρουσίασε με τα έργα του

που μας θυμίζουν αρχαίες ελληνικές μορφές, επιτύμβιες στήλες, μορφές της ορθόδοξης. Ούτε ο Λύτρας είναι έντελως αποδεσμευμένος από την ευρωπαϊκή ζωγραφική, αλλά η ελληνική ζωή, το ελληνικό κλίμα επηρεάζουν αποφασιστικά την ζωγραφική του.

Διαφορετικές στη θεματολογία, αλλά με την ίδια εξέλιξη είναι και ο Κωνσταντίνος Βολανάκης, που

την θάλασσα και τα λιμάνια. Κι ακόμη μπορούμε να πούμε πως ο εξαιρετικός εκείνος θαλασσογράφος είχε δημιουργήσει έναν δικό του έμπρεσιονισμό, αφού δεν είχε γνωρίσει ποτέ ο ίδιος το κίνημα εκείνου των Γάλλων.

Στοιχεία έμπρεσιονισμού εμφανίζει και ο Ιακωβίδης, που όπως κι ο Βολανάκης, οδηγήθηκε σ' αυτό από μία διερεύνηση του φωτισμού. Δεν έβρισκε κανείς που θα οδηγούσε αυτή ή τάση αν ο Ιακωβίδης επέμενε περισσότερο σ' αυτή του την διερεύνηση. Γιατί στο έργο του επικράτησε τελικά ο ακαδημαϊσμός, που κυριαρχούσε τότε στην σχολή Καλών Τεχνών. Όπως και να νάι, ο Ιακωβίδης έδωσε έργο σημαντικό, που αποτελούν, μαζί με τους πίνακες των προηγούμενων, την υποδομή πάνω στην οποία στηρίχτηκε όλη η νεότερη ζωγραφική μας, για αρκετά χρόνια. Και κοντά σ' αυτούς τους μεγάλους τέσσερις ζωγράφους μπορεί ν' αναφέρει τον Λεμπέρ, τον Ρουλό, τον Ξυδά, τον Σαβίδη, τον Πανταζή, την Λασκαρίδου, τον Αργυρό κ.ά.

Οι καλλιτέχνες εκείνοι του 19ου αιώνα κάλυψαν με μεγάλη ταχύτητα, με λάμπα μπορούμε να πούμε, την διαφορά που χωρίζει την ελληνική ζωγραφική από την ευρωπαϊκή, διαφορά που ήταν αναπόφευκτη εξαιτίας της δουλειάς που υπέστη ο Ελληνικός λαός για αιώνες και μάλιστα αιώνες τόσο σημαντικούς για την ευρωπαϊκή ζωγραφική. Μετά τους ζωγράφους αυτούς υπήρξε μία κίνηση προς τα μπρος που γιό μερικά χρόνια, στις όρχες του εικοστού αιώνα, δεν ήταν ταχεία, αλλά που μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, με την εμφάνιση κυρίως του Κωνσταντίνου Παρθένου, απέκτησε μία εντυπωσιακή επιτάχυνση, τέτοια που να φέρει την ελληνική ζωγραφική σήμερα παράλληλη με τα επιτεύγματα των έθνων.

Να σημειωθεί ότι στο χρόνο που μεσολάβησαν πέρασε περισσότερο η γαλλική επίδραση και κάπως η Ιταλική, αφού η «γεωμετρική σχολή» σπατάλησε να εξελίσσεται μετά το τέλος της ομάδας των ζωγράφων που είχαν αποδοθεί στον Μονάχο, αυτών που αναφέραμε στα κείμενα

Ένα σημαντικό έργο του Γ. Ιακωβίδη, που τιτλοφορείται «Από την παιδική συναιμία» και είναι χαρακτηριστικό της ελληνικής ζωγραφικής του προηγούμενου αιώνα.

τον ίδιο ελληνικό προσανατολισμό.

Είναι χαρακτηριστικό το ότι ο ζωγράφος αυτός δούλεψε με βασικά χρώματα το άσπρο και το καφέ, χρώματα που έβλεπε γύρω του, στην ελληνική φύση. Η κομμένη από τον

ποσειδάων κι αυτός στην Γερμανία και ήταν στην ίδια ηλικία. Ειδικότερο του οι θαλασσογραφίες που δεν θυμίζουν τις αντίστοιχες ολλανδικές, ούτε τις γερμανικές, παρ' όλο που κι εδώ οι έζενες επιδράσεις είναι φανερές. Τον βασικό ρόλο παίζει το χρώμα της ελληνικής θάλασσας μό και η

Ντίνον Χριστιανόπουλου: «Ρεμπέτες του ντουναί»

Μία συλλογή από μικρά πεζά κείμενα, μικρές ιστορίες που χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος ο συγγραφέας χρησιμοποιεί περισσότερο ή λιγότερο γνωστά έπεισοδια από τη ζωή των επώνυμων προσώπων από τον Ιπποκλείδη της Αρχαίας Ελλάδας μέχρι τον Κορσάκ, τον Τσάιχ και την Ρόζα Εσκενάχη, τα οποία, όμως, αφηγείται με τον δικό του τρόπο. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από πιο προσωπικές αφηγήσεις έρωτικού πάθους και απογοητεύσεων, πάλι δοσμένες με το γνωστό ύφος του ποιητή. Γενικότερα, θα μπορούσε να πει κανείς πως το βιβλιαράκι αυτό ακολουθεί, κατά κάποιο τρόπο, την πορεία του Χριστιανόπουλου στην ποίηση, δίνοντας στο πρώτο μισό αφηγήματα που θυμίζουν την «Εποχή των ισχνών ανέμων» και στο δεύτερο κείμενα που την αντιστοιχία τους θα τη θρέψουν κανείς στην μετέπειτα ποίησή του, όπου δειχνεται τολημήρ ή ερωτική ιδιαιτερότητα. Ο λόγος του Χριστιανόπουλου είναι πάντα άμεσος, λιτός, κόποτος καθημερινός, προσάτος στον κάθε αναγνώστη. (Εκδόσεις «Διαγνίου»).

Μάρω Λοΐζου: «Η νύχτα τρέχει...»

Ο πλήρης τίτλος του παιδικού αυτού βιβλίου είναι: «Η νύχτα τρέχει να συναντήσει την ημέρα». Το βιβλίο μιλάει για μία νύχτα καυχήσα που λείει συνεχώς πως γνωρίζει τα μυστικά όλων των ανθρώπων, γιατί το διαβάει πάνω στο κλειστό τους βλέφαρο, την ώρα που κοιμούνται. Τα όνειρα των ανθρώπων είναι τα μυστικά τους. Αυτή όμως καυχήσα της νύχτας ενοχλεί τη μάγισσα Καλχάρ που όποιασδήποτε της δώσει ένα καλό μάθημα. Θό φέρε και θό βρει έναν άνθρωπο που η νύχτα δεν θά μπορούσε να διαβάσει τα μυστικά του. Κι αυτό το κατορθώνει κάποτε, όποτε πολλοί ανατρέπονται ή αναστατώνονται. Η εικονογράφηση του βιβλίου όφειλεται στην Κέλα Ματαθία-Κόδο. (Εκδόσεις Κλέντι).

Κ. Θ. Δημητρά, «Κ. Παπαρηγόπουλος»

Τό όγκωδες βιβλίο για τό μεγάλο Έλληνα ιστορικό φέρει τον υπότιτλο «Η εποχή του - η ζωή του - τό έργο του», πράγμα που καθορίζει αρκετά τό περιεχόμενο του τόμου. Ο συγγραφέας στον πρόλογό του, με τον τίτλο «Βιογραφία και ιστορία», διευκρινίζει τό περιεχόμενο του βιβλίου, και τό είδος του, ονολογώντας τις έννοιες «ιστορία», «βιογραφία» και «ιστοριογραφία». Στην εισαγωγή του έργου δίδεται τό γενικότερο ελληνικό πλαίσιο, μέσα στό όποιο έρχεται ο Παπαρηγόπουλος, ενώ ακολουθούν κεφάλαια για τό νεανικό χρόνια του, για τό πως γράφτηκε η «ιστορία του ελληνικού έθνους», για τό ητήρηση της και για τό

χρονισ, αν και το παραστασιακό του έδειχνε ότι ήταν μεγαλότητος. Τελευταία του ταινία «Οι Ανταρτίες της Κούβας» που γυρίστηκε στην Κούβα με τη βοήθεια του Φιντέλ Κάστρο και έδειχνε τόν έναν μερικώς άρσιων κοριτσιών έναντιον του Μπιατρία. Ανάμεσα σ' αυτά και η 15χρονη Μπέθερλν Άρλντν, δ τελευταίος έρωτας του φιλμ.

Ο Μάριο Λάντζα, που έλαμπε γιά λίγο στό Χόλυγουντ μέ τή θαυμάσια φωνή του, πέθανε αι αυτός όπó καρδιακή προσβολή, άφου γύρισε τήν ταινία «Γιά πρώτη φορά». Λένε ότι αϊτα τόν θάνατον του ήταν ή μεγάλη του άδυναμία στόν έρωτα, τό φαγητό και τή κρασί.

Οι πιο σημαντικές ταινίες

Ωστόσο, τήν χρονιά εκείνη, παρόλο πού τή μνήματα γιά τό μέλλον του κινηματογράφου δέν ήταν και τόσο καλά, γυρίστηκαν άξιόλογες ταινίες.

Ανά τίς πιο έντυπωσιακές σάτθες τή «Μπέν Χούρ» του Ουίλιαμ Γαυδίλερ, μέ πρωταγωνιστή τόν Τζάρλτον Ηστον. Τρία μέγα Οσκαρ (καλύτερης ταινίας, σκηνοθεσίας και πρωταγωνιστή) και άλλα μικρότερα έδωσαν στό φιλμ από τή στερρά γι τή κερδίσει και τήν έμπορική έπιτυχία. Αντιπαλό του γιά τήν κατήντηση τών Οσκαρ, άλλα μέ άποτυχία, ήταν τή σημαντική φιλμ του Φρέντ Σίμερμαν «Η Ιστορία τής μοναχής», μ τήν Νντρεϊ Χέμπερν στόν κύριο ρόλο. Μαζί τής έπαιξε ό Πήτερ Φιντς, ενώ η Νντβι Ηθάνς έρμηνεύε έναν έπίσης σημαντικό ρόλο. Τό φιλμ είχε γυριστεί στό Κογκικό και άρασε τόσο στήν κριτική όσο και στό κοινό.

Από τίς έπιτυχίες τής χρονιάς εκείνης, πού έξακολουθούν νά παίζουν και σήμερα μέ έπιτυχία, ήταν ή κομεντί του Μπιλν Γουάιντερ «Μερικοί τό προτιμούν καυτό», μέ τή Μαίρilyn Μονράε στόν καλύτερο ίως ρόλο τής, και μέ τούς Τζάκ Λέμον και Τόνν Κέρτις, νά μεταμφιέζονται σέ κορίτσια. Λέγεται, πως στό γύρισμα εκείνης τής ταινίας, έξαιτίας τής άδυναμίας τής Μονράε νά θυμάται τά λόγια τής, ή σκηνή τών φιλίων στό γιώτ γυρίστηκε πολλές φορές και ό Κέρτις είχε πει πως τό νά φιλμεί τή Μαίρilyn είχε γίνει τόσο δυσάρεστο όσο και άν φιλούσε τόν... Χίτλερ.

Άλλα σημαντικά φιλμ ήταν τό φιλμ πού Φράνκ Κάπρα «Μιά τρύπα στό καρπάτι» όπou ό Φράνκ Σινάτρα έπαιζε μαζί μ τόν Εντνουάρντ Ρόμπερτσον και τήν Έλσηνρ Πάρκερ. «Η Ιστορία τής Ερ Μπί Αι» μέ τόν Τζέημς Στιούαρτ ό ένας πετυχημένο ρόλο πού σαναγκάζονταν σέ άτρία μέ τό ρόλο του στό φιλμ «Ανατομία ένος εγκλήματος» και τή φιλμ του Χίτσκοκ «Θόρεο - θορειοσαντο-λίνα» (στήν Ελλάδα προεβλήθηκε μέ τόν τίτλο «Τή σκιά τών τεσσάρων γιγάντων», μέ τόν Κάρο Γκράντ στό θοσικό ρόλο.

Άλλά ό κατάλογος τών καλών ταινιών πού Χόλνουντον δέν στοματάει εδώ. Λς έναυθυμώμεν ότι εκείνη τή χρονιά γυρίστηκε ή ταινία του Πρέμκερ «Πόρφυ και Μνές» στό δέσημ τήν όπερα τού Γκέρσνουν και πρωταγωνιστές τή Νιτόρις Ντνίλντν, μέ Σάμμ Ντέβις και τό Σιντνέι Πουατίε, τό δέχαστο γουέστερν πού Χόλνουντ Χάουκς «Ρίο Μπρόθο» μέ τόν Τζών Γουάινρ και τόν Ντνιρ Μάρτιν, τό φιλμ πού Μόνκνέιττ «Ξαφνικά πέφνει τό καλοκαίρι» πού βασίζονταν στό θεατρική έπιτυχία τού Τένησ Ουίλιαμς και είχε γιά πρωταγωνιστές τήν Κάθριν Χέμπερν και τόν Μοντγκόμερ Κλίφτ. «Τό ήμερολόγιο τής Δανίας Φράνκ» τού Τζάρτ Στρίνδς, όπou ή Σέλλε Γουάινερ πήρε τό Οσκαρ δεύτερου γυναικείου ρόλου ή έπίσης τήν ταινία τού Στάνλεϊ Κράμερ «Στήν παραλία» μέ δατέρια σάν τόν Γκρένκορ Πέκ, τήν Άβα Γκάννερν και τό Φρέντ Άσπαρ. Οι άκόμης ά θυμηθώμε πως ό Μίκυ Ρούνεϊ έναυθεοφανίστηκε, μεγάλος νιά, σέ ένο ρόλο σκληρού γκάνγκστερ στό φιλμ «Μπνγκ Οπερέτορ», πως ό Πάλ Νιούμαν είχε έπιτυχία στή ταινία «Οι νεαροί από τή Φιλαδέλφεια» και πως ό Φράνκ Σινάτρα και ή Τζίνα Λολομπτζίτα έπαιζον μαζί στό δρόμα «Ποτέ τόσα λίγος».

Τέλος, στή χρονιά εκείνη θράμθευε ή Ντόρις Ντνίλ, δίπλα στό Ράκ Κάστον, μέ τήν κομεντί «Πίλου Τών», πού έδωσε τήν άρχή γιά μία σειρά ταινιών τής ήθοποιού και τραγουδίστριας, μέ λίγο - πολύ τό ίδιο πλαίσιο Ιστορίας (άσχετα αν άπέναντί τής είχε τό Χάτσον ή τόν Κάρο Γκράντ ή τό Ρόντ Τέηλορ) όπou ή παρθένα σανατά τό όμορφο όγόρι, τό έρωτεύεται άλλα δέν πέφτει στό κρεβάτι του, μέλανεϊ μαζί τού έξαιτίας διαφόρων παρεξηγήσεων και τελικά τό παντρεύεται. Ήταν κάποιες έπιτυχίες και κείνες, ιδιαίτερα γιά τόν κόσμο τών νεορών κοριτσιών.

Ο αγγλικός κινηματογράφος

Εκείνη τήν ίδια χρονιά άρχίζει και μία καινούρια άνθηση πού θρετανικόυ κινηματογράφου, πού θά δώσει μερικές καλές ταινίες, θά άναδείξει σκηνοθέτες και ήθοποιούς, άλλα θά σθήσει σχετικά σύντομα.

Από τίς καλές άγγλικές ταινίες τής χρονιάς ήταν τό «Δωμάτιο στή οσφίτο» πού σκηνοθετή Τζάκ Κλέντον, μέ τό Άλφρεν Χάρβεϊ και τή Σίμν Σινιόρ, πού γιά τό ρόλο τής εκείνου πήρε τό Οσκαρ γυναικείου ρόλου. Ακόμης τό «Οργισμένο νιά» μέ τό Ρίτσαρντ Μπάρτον, τή Μαίρη Γίουρ και τήν Κλνίσιρ Μπλνύ, ένα φιλμ πού βασίζονταν στή σημαντική θεατρική έργο του Ουίλλιαμ πού πού γύρισε ό σκηνοθέτης Τόνν Ρίτσαρντν, ήταν από τά καλά έργα τής χρονιάς, και, φυσικά, κανείς δέν έχανέ «Τό νοντικι πού θρυλιόται», πού μάς γννώρισε τόν ήπτερ Σέλλερς πού έμελε νά έξεληχίει σέ έναν από τούς δημοφιλέστερους κομίκους.

Κιό μάλιστα γιά τό Οσκαρ τής χρονιάς εκείνης. Οι πιο έμπορικά δατέρες τής χρονιάς ήταν ό Ράκ Χάτσον, ό Κάρο Γκράντ, ό Τζέημς Στιούαρτ, ή Ντόρις Ντνίλ, ή Νέλιμ Ρέυνολντς, ό Γκλένν Φόρντ, ό Φράνκ Σινάτρα, ό Τζών Γαυδίην, ό Τέρρυ Νιούμ και ή Σούζαν Χάιγουορντ. Εξέλλου, από τίς μεγαλύτερες έμπορικές ταινίες τής χρονιάς ήταν οι έξης: «Μερικοί τό προτιμούν καυτό», «Η Ιστορία τής μοναχής», «Ανατομία του εγκλήματος», «Στή σκιά τών τεσσάρων γιγάντων», «Ρίο Μπρόθο» και «Μερκλές».

Όπως άναφέρθηκε και στήν άρχή, από τότε ξεκινάμε μία σειρά ταινιών πού μνηρίζονταν στήν «Ταντανιστή» και είχαν γιά θέματα τους Ιστορίες από τή μυθολογία, τήν άρχαία Ελλάδα και Ρώμη, και ύστερα από λίγο θά άρχιζε ή βιομηχανία «σπαγκέτι γουέστερν», μέ όλες τίς συνέπειες.

Άλφες καλλιτέχνες.

Αυτός, όλλωστε, είναι και ό λόγος πού γιά μεγάλο διάστημα οι ζωγράφοι πού φόνηκαν και πού είχαν σπουδές στό έξωτερικό, ό καθένας είσχερή τήν ζωγραφική τής χώρας

γνμία πού τής νέας ελληνικής ζωγραφικής. Κανείς από τούς ζωγράφους τού Μονόχου δέν έκανε έργα σάν τήν «Εσρινή συμφωνία» ή τό «Γιό-νντες» ή τό «Ιδού ό Νυμφίος», άκρι-θώς γιάτί ή δημιουργία αυτών (και

ελληνική φύση. Η καμένη από τόν καυτερό ήλια ελληνική γή χαρακτηρίζεται από τά χρώματα αυτά, άν και δέν είναι τό μόνο. Από τήν άλλη μεριά, τό πρόσωπα πού θάέπουμε στούς πίνακες τού Λύτρα έχουν κάτι

μα τής ελληνικής θάλασσας μά και ή γενικότερη μορφή τής και «συμπεριφορά» τής. Θό μπορούσε νά πεί κανείς πως άτι πέτυχε ό Λύτρας μέ τίς σκηνές τής καθημερινής ζωής, τό άνάλογο πέτυχε ό Βολανάκης μέ

πou είχαν άποστείλν τόν πινακό, αυτών πού άναφέραμε στό κείμενό μας παραπάνω. Ωστόσο, όποτεέσε μά άφεταιρία πού άφισε πίαη τής άρσια έργα, μά κληρονομιά καλλιτεχνική, πού όφειλουμε νά τήν τιμούμε.

Με τήν εύκαιρία δύο εκθέσεων Οι «Μακεδονικές Ημέρες» στη Θεσσαλονίκη του 1932

τό, ενώ τόν άπασχολούσε και τό θέατρο, ό Γιώργος Θέμελης, καθηγητής φιλόλογος στήν μέση εκπαίδευση, πού άναζητούσε άκόνη τήν δρόμο του στήν ποίηση και, φυσικά, ό Γιώργος Βαφόπουλος πού είχε κιάλα κυκλοφορήσει τήν πρώτη του συλλογή «Τά ρόδα τής Μυρτάλης», είχε μά πείρα πάνω σέ περιοδικά και είχε συλλέξει κιάλα έπαινετικές κριτικές γιά τήν προσφορά του.

Στά τέλη τής ίδιας χρονιάς μπήκε στήν συντροφιά και ό Αλκ. Γιαννόπουλος, τραπεζικός υπάλληλος, μέ κατάρτιση πάνω στήν ιταλική λογοτεχνία, ενώ άρκητό άργότερα έναυ-θχθηκαν στήν ομάδα ό Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, ό Τάκης Βορβιτσιώτης και ή Ζωή Καρέλλα.

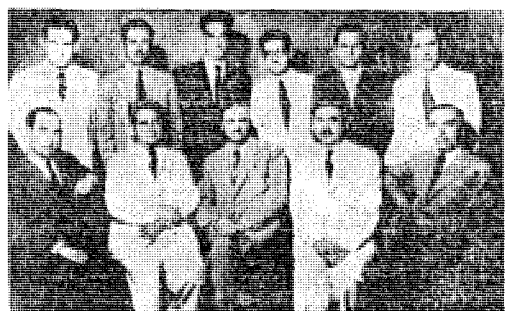
Τό περιοδικό και ή προσφορά του

Τό πρώτο τεύχος του περιοδικού κυκλοφόρησε τόν Μάρτιο τού 1932 (έχει περάς έξι περισσότερο από μισό αιώνας από τότε) και συνέχισε τήν πορεία του μέχρι λίγο πρίν τόν πόλεμο.

Ψυχή τό περιοδικό ήταν ό Πέτρος Σπανδωνίδης -ό ίδιος άποπειράθηκε νά τά έναυθενανέψει και μεταπολεμικά- άλλα εφαρμόστηκε τότε τό σύστημα νά διευθύνουν τά περιοδικά όλοι οι συνεργάτες του, έκ περιτροπής. Αν θά ήθελε κανείς νά καθορίσει τήν συμβολή του περιοδικού, πολύ περιληπτικά θά άνέφερε τά έξης:

α. Στήν δύσκολη δεκαετία πρίν από τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, έποχή πού ή Θεσσαλονίκη διαμόρφωνε τήν πνευματική τής φωνογνώμια (ύστερα από πούκιμα άναστατάσεις, πολιτικές, πληθυσμιακές κ.α., και μετά τήν ίδρυση και λειτουργία τού πανεπιστημίου τής) οι «Μακεδονικές Ημέρες» έδωσαν μά πνευματική ποότητα πού άντανατάχθηκε, πού μόλις είχε έστράφηκε από τή Παρία, όπου είχε άποκλειστεί τίς σπουδές πού πάνω στήν φιλοσοφία, ό Γιώργος Δέλιος, πού ήταν άσχετος-ομοσπής, ή έτοιμαζόταν νά γλώσει τό πεζογράφημά του τό πρω-

δικού (και, φυσικά, μέ τό βιβλία τους πού άρχισαν νά εμφανίζονται τό ένα μετά τό άλλο) άνοδεύθηκαν μερικά από τά δυναμικότερα ταλέντα τής γενιάς τού 1930, έν μέρει στόν χώρο τής ποίησης, άλλα περισσότερο στόν χώρο τής πεζογραφίας. Τό πρωτοποριακό, τότε, έργο τών βασικών στελεχών του περιοδικού έφερε

Η κλασική πιά φωτογραφία τών στελεχών τών «Μακεδονικών Ημερών».

μό ρήξη μέ τήν ελληνική παράδοση τής πεζογραφίας και έδωσε τούς πρώτους πολιτικούς άπόψεις τής σύγχρονης ευρωπαϊκής λογοτεχνίας στήν δική μας. Η καρποφόρα έπίδραση πού άσκησαν οι μετά τό 1930 πεζογράφοι τής Θεσσαλονίκης ανέβδισε στήν παγίσμια μάς παράδοση στήν πεζογραφία τής πόλης, άλλα και στήν δημιουργία μές δίοσημείωσης παράδοσης έσωτερικού στήν ελληνική πεζογραφία γενικά.

Η διπλή έκθεση στο Βαφοπούλειο

Τό άφιέρωμα τού «Βαφοπούλειου» στό περιοδικό έκείνο είχε πολλαπλή μορφή, πού βασικά τίς στοιχείο είναι ή διπλή έκθεση.

Στήν έκθεση αυτή πού έγκαινιόζε-ται σήμερα, παρουσιάζονται τεύχη του περιοδικού, χειρόγραφα και έκ-δόσεις βιβλίων τών βασικότερων συνεργάτων του: τών Σπανδωνίδη, Τατάκη, Σεργιάκου, Βαφόπουλου, Θέμελη, Δέλιου, Γιαννόπουλου. Τό μέγεθος αυτό τής έκθεσης συμμηλώνει-ται και πλουτίζεται μέ δείγματα από τήν άλλη λογογραφία τών μελών τής

ματικής λογοτεχνική κριτική. Η ύψη πού άρχισαν νά εμφανίζονται τό ένα μετά τό άλλο) άνοδεύθηκαν μερικά από τά δυναμικότερα ταλέντα τής γενιάς τού 1930, έν μέρει στόν χώρο τής ποίησης, άλλα περισσότερο στόν χώρο τής πεζογραφίας. Τό πρωτοποριακό, τότε, έργο τών βασικών στελεχών του περιοδικού έφερε

Μεγάλη, λοιπόν, ή προσφορά τών «Μακεδονικών Ημερών», μία προ-

συντροφιάς του περιοδικού και μέ φωτογραφίες.

Παρέλληλα μέ τήν έκθεση του περιοδικού παρουσιάζεται μία σειρά από έργα (προσωπογραφίες) τής ζωγράφου Γεωργίας Τερλίδου - Γιαννόπουλου. Η ζωγράφος, πού ήταν σύζυγος του Αλκ. Γιαννόπουλου, παρακολούθησε από κοντά τίς δραστηριότητες τής ομάδας του περιοδικού, από τίς στήλες του όποιου, μάλιστα, παρουσιόστηκε κριτικά τό έργο τής. Η κ. Τερλίδου - Γιαννόπουλου, πού κατέγεται από τό Φανάρι τής Κωνσταντινούπολης, έζησε στήν Θεσσαλονίκη από τό 1928 και γιά άρκτά χρόνια και σ' αυτή τήν πόλη έγινε ή πρώτη έκθεση τής δουλειάς τής. Αργότερα έκανε έκθέσεις στήν Αθήνα και στήν Φλωρεντία. Τό έργο τής έντάσσεται στήν προσωπογραφία. Γι αυτό και στήν έκθεση αυτή παρουσιάζονται προσωπογραφίες, κυρίως λογοτεχνικές.

Τό μεγαλύτερο μέρος του υλικού τής έκθεσης χειρογράφων κλπ. ανήκει στό «Αρχείο Λογοτεχνιών» τού Σπουδασιού Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας τού Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και μάλιστα στό αρχείο Δέλιου, Γιαννόπουλου και Θέμελη. Πρόσθετο υλικό γιά τήν έκθεση αυτή πρόσφεραν ό Γ. Θ. Βαφόπουλος, οι κυρίες Τερλίδου - Γιαννόπουλου, Μορίκα Δέλιου, Ειρήνη Σπανδωνίδη, Αργυρώ και Νίκη Τατάκη, πού όλες τους τό παραχώρησαν πρόθυμα γιά τόν πλουτισμό τής έκθεσης.

Πρόσθετα, έχει τυπωθεί κατάλογος μέ βιβλιογραφική καταγραφή τών τευχών του περιοδικού καθώς και τών εκδόσεων, μέ μελέτη γιά τίς «Μακεδονικές Ημέρες», σημείωμα τών βασικών συνεργατών τής χρονιάς, ιδιαίτερα όσον άφορά τό περιοδικό.

Τό άφιέρωμα τού «Βαφοπούλειου» στό περιοδικό έκείνο είχε πολλαπλή μορφή, πού βασικά τίς στοιχείο είναι ή διπλή έκθεση.

Στήν έκθεση αυτή πού έγκαινιόζε-ται σήμερα, παρουσιάζονται τεύχη του περιοδικού, χειρόγραφα και έκ-δόσεις βιβλίων τών βασικότερων συνεργάτων του: τών Σπανδωνίδη, Τατάκη, Σεργιάκου, Βαφόπουλου, Θέμελη, Δέλιου, Γιαννόπουλου. Τό μέγεθος αυτό τής έκθεσης συμμηλώνει-ται και πλουτίζεται μέ δείγματα από τήν άλλη λογογραφία τών μελών τής

γιά τήν άπκήρηση και γιά τό χρόνο πού άποκλύθησαν ως τό θάνατο του μεγάλου Ιστορικού. Τό βιβλίο συμπληρώνεται μέ πλούσιες σημειώσεις, μέ μία σειρά πινάκων και ευρετηρίων, κομμοίτα δέ από όρεκτές φωτογραφίες πού Παπαρηγόπουλου, προσωπικότητες τής έποχής, έξωφύλλων βιβλίων κλπ. Πράκειται γιά μά πολύ σημαντική έργασία, γραμμένη σέ άρσια γλώσσα και μέ πολλή γνώση (Εκδόσεις του Μορφωτικού Ιδρυματος τής Εθνικής Τραπεζής).

Νίκου Ανδρουτοπούλου, «Εξέλιξη εποχή»

Πρόκειται γιά τήν πρώτη ποιητική συλλογή του κ. Ανδρουτοπούλου, γραμμένη στό χρόνια 1973-1984. Η συλλογή χωρίζεται σέ τρία μέρη («Λογική» - «Σταθμός» - «Αποινικτικό») και δείχνει έναν άπορροσκότο ποιητικό λόγο, μέ ύψηλους θεματικούς στόχους. Ωστόσο, τά ποιήματα άπαιτούν μεγάλη συμμετοχή του άναγνώστη, γιά νά παροικωύθσσει τή σκέψη του λογοτέχνη. Η συλλογή συνοδεύεται από ένα δοκίμιο του κ. Ανδρουτοπούλου μέ τίτλο «Η επικοινωνία ποιητή και άναγνώστη» και μέ ένδιαφερόουσες άπόψεις («Εκδόσεις τών Φιλών»).

Σαλδανός Νταλι, «Η απόκρυφη ζωή μου»

Όπως άποκαλύπτει ό τίτλος, τό βιβλίο είναι αυτοβιογραφικό και έκδόθηκε γιά πρώτη φορά τό 1952, όταν ό διάσημος Ισπανός ζωγράφος έβρισκταν στήν άριμνήριά του και στή δόξα του. Τό κείμενο του σουρεαλιστή έκκεντρικού ζωγράφου, πέρα από άφηνεται στοιχεία τής ζωής του, άποτελεί και ένα χρονικό τών καλλιτεχνικών κινήσεων, μέσω τών γνωριμιών του Νταλι, τού πρώτου μισού τού αιώνα. Γνωστό πρόσωπο, όπou ό Μπουνιέλ και ό Λόρκα, περνούσαν από τίς σελίδες τής αυτοβιογραφίας, θέβια όπως τά έβλεπε ό Νταλι. Πέρα από τό πληροποριακό, πάντως μέρος, πού δέν είναι και τό σπουδαιότερο, ό ζωγράφος δίνει ένα κείμενο πραγματικά χυμώδες και άπολαυστικό, πού άποκαλύπτει πολλά στοιχεία του χαρακτήρα του και του ταλέντου του. Μεγαλόστομος και τοιμητής, ό Νταλι άφηνεί, χωρίς νά δατάσει, γεγονότα και καταστάσεις τής καλλιτεχνικής του εξέλιξης, ξεκινώντας, όπως λέει, μέ τίς μνήμες πού έχει από τήν έποχή πού ήταν έμβρυο στήν κοιλία τής μάνας του. Τή μεταφόρα έχει κάνει ή Μαργαρίτα Μαντά (Εκδόσεις «Εξάντας»).

Ντ. Η. Λώρενς, «Γιοι και έραστές»

Ένα από τά πιο σαναριστικά μυθιστορήματα του συγγραφέα τής «Λαίβης Τούστερλν», όπou ή Ιστορία ξεκινάει από τίς πάμφωτες κοινότητες τών άνδροκρατούσων τής Αγ-γλίας, μέ βασικά πρόσωπα ή μητέ-ρα, τό γιό και τόν πατέρα σέ μία οικογένεια. Ο Λώρενς ζωγραφίζει περίφημα τό δρόμο τών προσώπων αυτών και διηγείται μέ άνεση τήν εξέλιξη τής Ιστορίας τους, πού περιέχει συγκλονιστικές δραματικές στιγμές. Ένα βιβλίο πραγματικά άξιόλογο, πού έχει μεταφραστεί ό Πότς Στρατρίκ, ένα έργο όπou ό Λώρενς δείχνει τό δεινό του βιομηχανικού πολιτισμού, τήν άπομύκρυνση του άνθρώπου από τή φύση, τή δύναμη τών οικογενειακών δεσμών (Εκδόσεις Σαϊκαλί).